

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра гігієни та екології № 1

Навчальний рік 2022-2023

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

«ГІГІЄНА ТА ОСНОВИ ЕКОЛОГІЇ»

Нормативний освітній компонент

Форма здобуття освіти очна
(очна; заочна; дистанційна)

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія»
(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма «Фізична терапія, ерготерапія»

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Курс перший

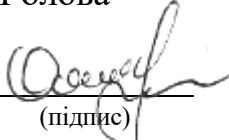
Силабус освітнього компонента
розглянуто на засіданні кафедри
гігієни та екології № 1
протокол від
«28» червня 2022 року № 13

Завідувач кафедри

(підпис) проф. В.О. Коробчанський
(ініціали, прізвище)

Схвалено методичною комісією
ХНМУ з проблем громадського
здоров'я та гігієни
протокол від
«30» червня 2022 року № 10

Голова

(підпис) проф. В.А.Огнєв
(ініціали, прізвище)

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

Косілова О.Ю. доцент кафедри гігієни та екології №1 к.м.н.

Олійник Ю.О. доцент кафедри гігієни та екології №1 к.м.н., доцент

Старусева В.В. доцент кафедри гігієни та екології № 1к.м.н., доцент

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

П. І. Б. викладача	Посада, вчене звання, вчене звання, науковий ступінь	Професійні інтереси	Посилання на профайл викладача
Богачова Ольга Сергіївна	доцент кафедри гігієни та екології	гігієна та екологія	Моб. тел.: +38 050 616 59 68 os.bohachova@knu.edu.ua
Олійник Юлія Олександрівна	доцент кафедри гігієни та екології	гігієна та екологія	Моб. тел.: +38 067 576 73 85 yo.oliinyk@knu.edu.ua

Контактний тел.: +38(057) 705-15-74,
kaf.4med.hihieny2@knu.edu.ua

Інформація про консультації

Очні консультації: розклад та місце проведення згідно з розкладом навчального відділу.

Он-лайн консультації: розклад та місце проведення за попередньою домовленістю з викладачем.

Локація: заняття проводяться в умовах НДІ гігієни праці та професійних захворювань, приміщення кафедри гігієни та екології №1, ХНМУ

ВСТУП

Силабус освітнього компонента «Гігієна та основи екології» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Фізична терапія, ерготерапія» та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), перший (бакалаврський) рівень, галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія».

Опис освітнього компонента (анотація). Гігієна – це основа профілактичної медицини, наука про здоров'я. Вона вивчає вплив навколишнього середовища на організм людини і ґрунтуючись на цьому розробляє заходи щодо запобігання негативному впливу середовища на здоров'я і захворюваність населення. Екологія – комплексна інтегральна наука, яка досліджує стан навколишнього середовища та закономірності його впливу на людину, зокрема і суспільство загалом, а також особливості зворотних реакцій довкілля у відповідь на діяльність людини. Опанування цього освітнього компонента озброїть майбутніх фахівців ключовими компетенціями для надання високоякісної реабілітаційної допомоги з урахуванням санітарно-гігієнічних норм та впливу довкілля. Така комплексна підготовка сприятиме формуванню фахівців, здатних надавати реабілітаційні послуги на високому рівні, враховуючи як індивідуальні потреби пацієнтів, так і ширший контекст впливу екологічних факторів на процес відновлення здоров'я.

Предметом вивчення освітнього компонента. Предметом вивчення освітнього компоненту є теоретичні основи гігієни та основ екології, що досліджують вплив факторів навколишнього середовища на здоров'я людини, а також гігієнічні вимоги та методи оцінки стану різних компонентів довкілля. Компонент охоплює гігієнічні принципи раціонального харчування, організації праці та відпочинку, особливості гігієни дітей та підлітків, а також наукові основи формування здорового способу життя та профілактики захворювань. Крім того, вивчаються екологічні проблеми довкілля, їх вплив на здоров'я людини та принципи раціонального природокористування і сталого розвитку.

Міждисциплінарні зв'язки:

Базується на базових знаннях, вміннях, навичках, які отримані раніше при вивченні, анатомії людини, хімії, фізіології, анатомії з якими інтегрується програма «Гігієна та основи екології».

Пререквізити. «Гігієна та основи екології» як освітній компонент базується на вивченні здобувачами: біологічна хімія нормальна та рухової активності, нормальна фізіологія людини та патологічна фізіологія, нормальна анатомія людини, й інтегрується з цими дисциплінами; вивчення дисципліни передбачає попереднє засвоєння базових дисциплін.

Постреквізити. Основні положення освітнього компоненту мають застосовуватися при вивченні суміжних дисциплін протягом 4 років навчання, підготовки до навчання у закладах вищої освіти на програмах другого магістерського рівня вищої освіти.

Посилання на сторінку освітнього компонента в MOODLE

<https://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=5305>

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

1.1. Метою вивчення освітнього компонента «Гігієна та основи екології» є формування професійних знань і навичок щодо принципів дослідження факторів навколишнього середовища, їх впливу на здоров'я людини та суспільства в цілому, значення гігієнічних нормативів, профілактичних заходів, які забезпечують оптимальні умови для життєдіяльності людини, збереження та зміцнення її здоров'я.

1.2. Основними завданнями освітнього компонента «Гігієна та основи екології» вивчення теоретичних основ гігієни та екології, принципів здорового способу життя; формування вмінь проводити санітарно-гігієнічну оцінку факторів навколишнього та виробничого середовища, що впливають на здоров'я населення; опанування методами профілактики захворювань та збереження здоров'я людини в різних умовах життєдіяльності; набуття навичок розробки та впровадження профілактичних заходів у реабілітаційний процес для зміцнення здоров'я сім'ї; розвиток критичного мислення та здатності до аналізу екологічних проблем і шляхів їх вирішення в контексті реабілітації.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у ОПП та Стандарті).

1.3.1. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує опанування здобувачами освіти компетентностей:

інтегральна: Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, пов'язані з фізичною терапією та ерготерапією, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням положень, теорій та методів медико-біологічних, соціальних, психолого- педагогічних наук.

загальні:

ЗК 01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 02. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 03. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 05. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК 06. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 07. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 08. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК 10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 11. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 12. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства

та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

спеціальні (фахові, предметні):

СК 01. Здатність пояснити пацієнтам, клієнтам, родинам, членам міждисциплінарної команди, іншим медичним працівникам потребу у заходах фізичної терапії, ерготерапії, принципи їх використання і зв'язок з охороною здоров'я.

СК 02. Здатність аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові функції.

СК 07. Здатність допомогти пацієнту/клієнту зрозуміти власні потреби, обговорювати та пояснювати зміст і необхідність виконання програми фізичної терапії та ерготерапії.

СК 11. Здатність адаптовувати свою поточну практичну діяльність до змінних умов.

СК 12. Здатність надавати долікарську допомогу під час виникнення невідкладних станів.

СК 13. Здатність навчати пацієнта/опікунів самообслуговуванню/догляду, профілактиці захворювань, травм, ускладнень та неповносправності, здоровому способу життя.

1.3.2. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття здобувачами вищої освіти наступних **програмних результатів навчання:**

ПРН 01. Демонструвати готовність до зміцнення та збереження особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та проведення роз'яснювальної роботи серед пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, медичних фахівців, а також покращенню довкілля громади.

ПРН 02. Спілкуватися усно та письмово українською та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом, дотримуватися етики ділового спілкування; складати документи, у тому числі іноземною мовою (мовами).

ПРН 03. Використовувати сучасну комп'ютерну техніку; знаходити інформацію з різних джерел; аналізувати вітчизняні та зарубіжні джерела інформації, необхідної для виконання професійних завдань та прийняття професійних рішень.

ПРН 08. Діяти згідно з нормативно-правовими вимогами та нормами професійної етики.

ПРН 12. Застосовувати сучасні науково-доказові дані у професійній діяльності.

ПРН 15. Вербально і невербально спілкуватися з особами та групами співрозмовників, різними за віком, рівнем освіти, соціальною і професійною приналежністю, психологічними та когнітивними якостями тощо, у мультидисциплінарній команді.

ПРН 18. Оцінювати себе критично, засвоювати нову фахову інформацію, поглиблювати знання за допомогою самоосвіти, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.

1.3.3. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних соціальних навичок (Soft skills)

- комунікативність (реалізується через: метод роботи в парах та групах, мозковий штурм, метод самопрезентації),
- робота в команді (реалізується через: метод проектів, ажурна плитка),
- конфлікт-менеджмент (реалізується через: метод драматизації, ігрові методи),
- тайм-менеджмент (реалізується через: метод проектів, робота в групах, тренінги),
- лідерські навички (реалізується через: робота в групах, метод проектів, метод самопрезентації),
- спортивний розвиток та ефективний відпочинок (реалізується через: різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя),
- емпатію (реалізується через: поважне ставлення до думки та етичних міркувань, вигляду та поведінки інших людей),
- стресостійкість (реалізується через: роботу у групі з представниками інших професійних груп різного рівня та віку в непередбачених обставинах та ситуаціях).

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика освітнього компонента	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 3	Напрямок підготовки 22 «Охорона здоров'я» (шифр і назва)	Нормативний	
Загальна кількість годин - 90	Спеціальність: 227 «Фізична терапія, ерготерапія» (шифр і назва)	Рік підготовки:	
		1-й	
		Семестр	
			2-й
Годин для денної форми навчання: аудиторних – 44 самостійної роботи студента – 46	Освітньо-кваліфікаційний рівень: «бакалавр»	Лекції	
		год.	12 год.
		Практичні, семінарські	
		год.	32 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		год.	46 год.
Індивідуальні завдання:			
-			
Вид контролю: диф. залік			

2.1 Опис компонента

2.2.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Види лекцій
1	Основи гігієни та екології. Історія розвитку гігієни як науки. Поняття про довкілля, взаємовплив людини і навколишнього середовища.	2	Вступна
2	Поняття про погоду, клімат, мікроклімат, акліматизацію. Медичні аспекти акліматизації. Гігієнічне значення сонячної радіації.	2	Інформаційна, проблемна
3	Гігієна води та водопостачання населених пунктів. Санітарна охорона водних об'єктів.	2	Інформаційна, проблемна
4	Харчування як один з головних чинників, що впливають на здоров'я людини. Аліментарні захворювання та їх профілактика.	2	Інформаційна, проблемна
5	Гігієнічні умови навчання та виховання підростаючого покоління. Вікові особливості стану здоров'я дітей та підлітків.	2	Інформаційна
6	Особливості гігієнічних вимог до планування та експлуатації лікувально-профілактичних закладів.	2	Інформаційна, проблемна
	Всього годин	12	

2.2.2 Семінарські заняття – не передбачені навчальним планом

2.2.3 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Методи гігієнічних досліджень. Фізичні властивості повітря (температура, вологість, швидкість і напрямок руху повітря, атмосферний тиск, електричний стан, радіоактивність).	2	розповідь-пояснення, бесіда	усне опитування імітаційна гра, кейс-метод
2	Хімічний склад атмосферного повітря, гігієнічне значення окремих його складових. Забруднення атмосферного повітря: характеристика джерел забруднення атмосфери природного та антропогенного походження, основні забруднювачі.	2	розповідь-пояснення, ілюстрація, демонстрація, презентація,	усне опитування; тестування
3-4	Фізіологічне, оздоровче та лікувальне значення води. Епідеміологічна небезпека води. Якість води і її вплив на здоров'я населення. Сучасні гігієнічні вимоги щодо якості питної води. Методи і засоби очистки та знезараження води при централізованому і децентралізованому водопостачанні.	4	Розповідь, бесіда, презентація,	усне опитування, тестування
5	Методика гігієнічного оцінювання ґрунту за даними санітарних обстежень. Методика відбору проб для дослідження ґрунту. Визначення фізичних властивостей ґрунту (водопроникність, водомісткість, капілярність, повітропроникність тощо).	2	розповідь-пояснення, демонстрація, відеороліки, відеофільми, дискусія	усне або письмове опитування (індивідуальне і фронтальне), тестування

6 -7	Значення для здоров'я людини харчових речовин: білків, жирів, вуглеводів, мінеральних речовин, вітамінів. Макро- та мікроелементози, умови їх виникнення.	4	розповідь-пояснення, дискусія	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); доповідь
8	Вітамінна забезпеченість організму (поняття про гіповітамінози, авітамінози, гіпервітамінози).	2	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація, відеороліки, відеофільми, дискусія, імітаційна гра, кейс-метод	тестування
9-10	Гігієнічна характеристика окремих харчових продуктів (м'яса, риби, молока, злаків та продуктів їх переробки, овочів, фруктів) — склад, епідеміологічне значення. Органолептичні ознаки псування харчових продуктів.	4	презентація, відеороліки, відеофільми, дискусія,	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); доповідь
11-12	Фізичний розвиток як показник стану здоров'я. Акселерація. Захворюваність дітей, її кількісні та якісні характеристики. Раціональний добовий режим. Гігієнічні вимоги до учбових приміщень та їх обладнання	4	розповідь-пояснення, демонстрація, відеороліки, відеофільми, дискусія	письмове опитування;
13	Особиста гігієна: предмет вивчення, роль у профілактиці інфекційних та неінфекційних захворювань	2	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація,	Письмове опитування, тестування
14	Психогігієна та психопрофілактика	2	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація,	Усне опитування, тестування
15	Гігієна праці медичного персоналу. Особиста гігієна медичних працівників.	2	розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація,	Письмове опитування, тестування
16	Підсумкове заняття. Диференційований залік.	2		Письмове опитування
	Всього годин	32		

2.2.4. Лабораторні заняття – не передбачені навчальним планом

2.2.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Гігієнічне значення складових біосфери (атмосфери, гідросфери, літосфери). Заходи щодо санітарної охорони атмосферного повітря	6	Вивчення літератури, конспект, консультації	творчі завдання; індивідуальні завдання; реферати
2	Самоочищення водоймищ. Зони санітарної охорони водоймищ	6	Вивчення матеріалу підручників , вирішення, ситуаційних завдань	Тестовий контроль, індивідуальні завдання;
3	Харчовий статус як показник здоров'я людини. Захворювання недостатнього та надмірного харчування	6	Вивчення матеріалу підручників , вирішення, ситуаційних завдань	Тестовий контроль, індивідуальні завдання;
4	Генетично-модифіковані продукти, їх гігієнічна характеристика.	6	Вивчення літератури, конспект, консультації	творчі завдання; індивідуальні завдання; реферати
5	Рухова активність як синхронізатор біологічних ритмів. Поняття про активний та пасивний відпочинок. Гігієна сну	6	Вивчення літератури, конспект, консультації	творчі завдання; індивідуальні завдання; реферати
6	Профілактика синдрому емоційного вигорання.	6	Вивчення літератури, конспект, консультації	творчі завдання; індивідуальні завдання; реферати
7	Негативні наслідки активного та пасивного паління, несприятливий вплив на здоров'я надмірного вживання алкоголю	6	Вивчення матеріалу підручників , вирішення, ситуаційних завдань	Тестовий контроль, індивідуальні завдання;

8	Радіаційне забруднення. Природний радіаційний фон. Джерела іонізуючого випромінювання. Вплив на довкілля АЕС	6	Вивчення матеріалу підручників, вирішення, ситуаційних завдань	Тестовий контроль, індивідуальні завдання;
	Всього	46		

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ»

Знання здобувачів оцінюються з усіх видів навчальних занять за такими критеріями:

1) **«відмінно»** – відповідає високому (творчому) рівню компетентності:

- здобувач виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили;

2) **«добре»** – отримує Студент за двома рівнями оцінювання залежно від набраної кількості балів та відповідає достатньому (конструктивно-варіативному) рівню компетентності:

- здобувач вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна;

- здобувач вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок;

3) **«задовільно»** – отримує студент за двома рівнями оцінювання залежно від набраної кількості балів та відповідає середньому (репродуктивному) рівню компетентності:

- здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих;

- здобувач володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні

4) **«незадовільно»** – відповідає низькому (рецептивно-продуктивному) рівню компетентності:

- здобувач не опанував навчальний матеріал компонента, не знає наукових

фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Сумарна кількість рейтингових балів за вивчення компонента за семестр розраховується як сума балів, отриманих за результатами поточного контролю та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Максимальна сума балів за семестр складає 200 балів, мінімальна – 120 балів. Оцінювання студентів проводиться відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності студентів при Європейській кредитно-трансферній системі організації навчального процесу у ХНМУ».

Поточна навчальна діяльність здобувачів (далі – ПНД) контролюється викладачем академічної групи, після засвоєння студентами кожної теми дисципліни та виставляються оцінки з використанням 4-бальної (національної) системи. За підсумками семестру середню оцінку (з точністю до сотих) за ПНД викладач автоматично одержує за допомогою електронного журналу системи АСУ.

Для компонента, вивчення якого завершується у поточному семестрі та формою його контролю є диференційований залік, середній бал за ПНД викладачем кафедри переводиться у 200-бальну шкалу.

Ліквідація академічної заборгованості здійснюється шляхом самостійного опрацювання теоретичного матеріалу, із подальшим усним опитуванням, тестуванням та обговоренням теми пропущеного заняття із викладачем. У разі достатнього рівня знань з відповідної тематики академічна заборгованість вважається ліквідованою. Безоплатне відпрацювання здійснюється протягом 30 днів з моменту пропущеного заняття (без надання дозволу з деканату), якщо термін з моменту пропущеного заняття перевищує 30 днів відпрацювання здійснюється тільки у разі надання дозволу на ліквідацію академічної заборгованості із деканату із урахуванням наявності дисципліни у переліку дисциплін, відпрацювання пропущених занять з яких здійснюється на платній основі.

Оцінювання поточної навчальної діяльності (ПНД)

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу проводиться відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в Харківському національному медичному університеті» (таблиця 1).

Підсумковий бал за поточну навчальну діяльність (ПНД) визначається як середнє арифметичне традиційних оцінок за кожне заняття, округлене до 2-х знаків після коми та перераховується у багатобальну шкалу за таблицею 1.

**Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу
(що завершуються диф. заліком)**

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.22-4,23	169	3.45-3,46	138
4.97-4,99	199	4.19-4,21	168	3.42-3,44	137
4.95-4,96	198	4.17-4,18	167	3.4-3,41	136
4.92-4,94	197	4.14-4,16	166	3.37-3,39	135
4.9-4,91	196	4.12-4,13	165	3.35-3,36	134
4.87-4,89	195	4.09-4,11	164	3.32-3,34	133
4.85-4,86	194	4.07-4,08	163	3.3-3,31	132
4.82-4,84	193	4.04-4,06	162	3.27-3,29	131
4.8-4,81	192	4.02-4,03	161	3.25-3,26	130
4.77-4,79	191	3.99-4,01	160	3.22-3,24	129
4.75-4,76	190	3.97-3,98	159	3.2-3,21	128
4.72-4,74	189	3.94-3,96	158	3.17-3,19	127
4.7-4,71	188	3.92-3,93	157	3.15-3,16	126
4.67-4,69	187	3.89-3,91	156	3.12-3,14	125
4.65-4,66	186	3.87-3,88	155	3.1-3,11	124
4.62-4,64	185	3.84-3,86	154	3.07-3,09	123
4.6-4,61	184	3.82-3,83	153	3.05-3,06	122
4.57-4,59	183	3.79-3,81	152	3.02-3,04	121
4.54-4,56	182	3.77-3,78	151	3-3,01	120
4.52-4,53	181	3.74-3,76	150	Менше 3	Недостатньо
4.5-4,51	180	3.72-3,73	149		
4.47-4,49	179	3.7-3,71	148		
4.45-4,46	178	3.67-3,69	147		
4.42-4,44	177	3.65-3,66	146		
4.4-4,41	176	3.62-3,64	145		
4.37-4,39	175	3.6-3,61	144		
4.35-4,36	174	3.57-3,59	143		
4.32-4,34	173	3.55-3,56	142		
4.3-4,31	172	3.52-3,54	141		
4,27-4,29	171	3.5-3,51	140		
4.24-4,26	170	3.47-3,49	139		

Проведення та оцінювання диференційованого заліку або іспиту (табл. 3, 4, 5, 6 та 7 з «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти у ХНМУ).

Для допуску до диференційованого заліку здобувач освіти має отримати від 70 до 120 балів, при відсутності пропусків аудиторних занять та незадовільних оцінок. Пропуски аудиторних занять та оцінки «незадовільно» повинні бути відпрацьовані в обов'язковому порядку. Диференційований залік (далі - ДЗ) – проводиться викладачем академічної групи на останньому занятті з дисципліни. Допуск до ДЗ визначається у балах ПНД, саме: min - 70, max - 120 балів. Безпосередньо ДЗ оцінюється від - 50 до - 80 балів. Оцінка з дисципліни є сума балів за ПНД та ДЗ у балах від min – 120 до max - 200 і відповідає національній шкалі та шкалі ECTS за таблицею 2.

Критерії оцінювання теоретичних знань

Кількість питань	«5»	«4»	«3»	Усна відповідь за білетами, які включають теоретичну частину дисципліни	За кожену відповідь здобувач вищої освіти одержує від 10 до 16 балів, що відповідає: «5» - 16 балів; «4» - 13 балів; «3» - 10 балів.
1	16	13	10		
2	16	13	10		
3	16	13	10		
4	16	13	10		
5	16	13	10		
	80	65	50		

Ліквідація академічної заборгованості здійснюється шляхом самостійного опрацювання теоретичного матеріалу, із подальшим усним опитуванням, тестуванням та обговоренням теми пропущеного заняття із викладачем. У разі достатнього рівня знань з відповідної тематики академічна заборгованість вважається ліквідованою. Безоплатне відпрацювання здійснюється протягом 30 днів з моменту пропущеного заняття (без надання дозволу з деканату), якщо термін з моменту пропущеного заняття перевищує 30 днів відпрацювання здійснюється тільки у разі надання дозволу на ліквідацію академічної заборгованості із деканату із урахуванням наявності компонента у переліку дисциплін, відпрацювання пропущених занять з яких здійснюється на платній основі.

Технологія оцінювання дисципліни («Інструкція з оцінювання навчальної діяльності здобувачів...») (Таблиця 3)

Таблиця 3.

Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою, чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ECTS

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–160	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

Після завершення вивчення дисципліни відповідальний за організацію навчально-методичної роботи на кафедрі або викладач виставляють здобувачу відповідну оцінку за шкалами (Таблиця 3) у залікову книжку та заповнюють відомості успішності студентів з дисципліни за формами: **У-5.03В – диференційований залік.**

3.2. Питання до диференційованого заліку

1. Гігієна як наукова дисципліна, її мета, завдання, зміст.
2. Методи гігієнічних досліджень.
3. Атмосферний тиск, як фактор зовнішнього середовища.
5. Температура повітря, як фактор зовнішнього середовища.
6. Вологість повітря як фактор зовнішнього середовища. Види вологості.
7. Вплив забруднення атмосферного повітря на здоров'я.
8. Джерела забруднення атмосферного повітря
9. Вода як фактор навколишнього середовища, її гігієнічне значення.
10. Загальні гігієнічні вимоги до якості питної води, її органолептичних властивостей, хімічного складу, епідемічної безпеки.
11. Епідеміологічне значення води.
12. Джерела водопостачання, їх порівняльна гігієнічна характеристика.
13. Методи знезараження води, їх класифікація та гігієнічна характеристика.
14. Ґрунт, визначення поняття.
15. Джерела забруднення ґрунту в сучасних умовах індустріалізації та хімізації народного господарства.
16. Вплив забруднення ґрунту на здоров'я і санітарні умови життя населення.
17. Роль ґрунту у виникненні та розповсюдженні інфекційних захворювань (анаеробних інфекцій) та інвазій.
18. Фізіолого-гігієнічне значення білків, жирів, вуглеводів.
19. Фізіолого-гігієнічне значення мінеральних речовин
20. Вітаміни.
21. Причини та ознаки псування харчових продуктів та умови їх зберігання
22. Програма антропометричного обстеження дітей та підлітків.
23. Особиста гігієна
24. Гігієнічне значення планування, обладнання, оптимального режиму експлуатації лікувально-профілактичних закладів
25. Законодавчі та організаційні заходи щодо охорони праці медичних працівників.
26. Обов'язки різних служб з організації водопостачання та харчування особового складу військ та населення у польових умовах.

3.3. Контрольні питання до самостійної роботи

1. Історія виникнення, основні етапи розвитку та сучасний стан гігієни.
2. Гігієнічне значення складових біосфери (атмосфери, гідросфери, літосфери)
3. Погода і здоров'я людини. Медичні класифікації погоди.
4. Заходи щодо санітарної охорони атмосферного повітря.
5. Самоочищення водоймищ. Зони санітарної охорони водоймищ.

6. Харчовий статус як показник здоров'я людини. Захворювання недостатнього та надмірного харчування.
7. Методика вивчення та оцінка харчового статусу людини і медичного контролю за забезпеченням організму вітамінами
8. Генетично-модифіковані продукти, їх гігієнічна характеристика.
9. Визначення індивідуальних біоритмів та індивідуальностей характеру.
10. Профілактика синдрому емоційного вигорання.
11. Методи визначення вікових психофізіологічних особливостей дітей та підлітків
12. Визначення стану здоров'я, групи здоров'я та фізичного виховання
13. Радіаційне забруднення
14. Природний радіаційний фон. Джерела іонізуючого випромінювання. Вплив на довкілля АЕС.
15. Гігієнічні особливості використання індивідуальних засобів захисту при обслуговуванні об'єктів озброєння і військової техніки, ліквідації пожеж та наслідків надзвичайних станів.

3.4. Індивідуальні завдання не передбачено програмою

3.5. Правила оскарження оцінки

Апеляція здобувача щодо оцінки (кількості балів), отриманої на диференційованому заліку у ХНМУ, повинна подаватись особисто не пізніше наступного робочого дня після оголошення оцінки. Апеляція розглядається не пізніше наступного дня після її подання у присутності здобувача.

Додаткове опитування здобувача при розгляді апеляцій не допускається. Порядок подання і розгляду апеляції повинен бути оприлюднений та доведений до відома здобувача не пізніше ніж 7 днів до початку заліку.

4. ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Вимоги компонента. Очікується, що здобувачі відвідуватимуть всі лекційні та практичні заняття. Якщо вони пропустили заняття, необхідно відпрацювати його (згідно з графіком на інформаційному стенді кафедри та в АСУ).

Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю та вчасно, якщо у здобувачів виникають запитання, можна звернутися до викладача особисто або за електронною поштою, яку викладач/-ка надає на першому практичному занятті.

Під час лекційного заняття ставити питання до лектора/ки – це абсолютно нормально. Активна участь під час обговорення, здобувачі мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від здобувачів очікується зацікавленість до участі у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Відвідування занять та поведінка. Здобувачам важливо дотримуватися правил належної поведінки в університеті. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників/-ць, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм.

Використання електронних гаджетів. Використання електронних гаджетів є основним і потужним інформаційним джерелом до вивчення курсу, адаптивним до сучасних вимог і сприяє входженню в сучасний європейський освітній простір. Гаджети забезпечують постійний зворотній зв'язок: «викладач - здобувач», «здобувач - група здобувачів».

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Організація інклюзивного навчання в ХНМУ здійснюється відповідно до Положення «Про організацію інклюзивного супроводу освітнього процесу в Харківському національному медичному університеті», затвердженого наказом ХНМУ № 195 від 21.12.2023.

Рекомендації щодо успішного складання компоненту. Активність здобувачів вищої освіти під час практичних занять, виконання необхідного мінімуму навчальної роботи згідно з навчальним планом.

Заохочення та стягнення. Додаткові бали за участь в наукових конференціях, проведення наукових досліджень, публікації статей та тез, виконання додаткових завдань тощо.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Науково-педагогічні працівники кафедри дотримуються етичних принципів академічної доброчинності, а саме посилаються на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримуються норм законодавства про авторське право; надають достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

Викладачі кафедри гігієни та екології не порушують академічну доброчинність (не займаються академічним плагіатом, фабрикацією, обманом, хабарництвом).

Кафедра гігієни та екології підтримує **нульову толерантність** до плагіату. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Гігієна та екологія: підручник [В.Г. Бардов, С.Т. Омельчук, Н.В. Мережкіна та ін.] за ред. В.Г. Бардова. Вінниця. Нова книга. 2020. 472 с.

2. Гігієна та екологія: підручник / [К.О. Пашко., М.О. Кашуба, О.В. Лотоцька та ін.]. 2022. Тернопіль: ТДМУ. 629 с.

3. Практикум з гігієни та екології для підготовки до практичних занять : методичні рекомендації / О.В. Тузова, В.О. Зюзін, Г.В. Грищенко [та ін.]; за редакцією О.В. Тузової. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 124 с.

4. Основи екології: / В.Г. Бардов, В.І. Федоренко, Е.М. Білецька [та ін.]. Вінниця: Нова Книга, 2013. 424 с.

5. Гігієна дітей та підлітків: підручник для студентів вищих навч. закладів / І.Т. Матасар, В.І. Берзін, О.Г. Луценко, Ф.Р. Абдуллаєв / за ред. І.Т. Матасара. – К.: Гордон, 2019. – 364 с.

6. Гігієна дітей та підлітків/ за ред. Берзіня В. І., Ванханен В. І., Подрігало Л. В., Берзінь В. І. Асканія, 2008. 304 с.
7. Радіаційна гігієна /В.О. Мурашко, Д.С. Мечев, С.Т. Омельчук [та ін.]. Вінниця: Нова Книга, 2013. 376 с.
8. Гігієна праці [за ред.. Ю.І. Кундієва,, О.П. Яворовського] К.: ВСВ «Медицина», 2011. 904 с.
9. Бабієнко В. В., Мокієнко А. В. Пропедевтика гігієни : підручник : у 2 т. Т. 1 /В. В. Бабієнко, А. В. Мокієнко – Одеса : Прес-кур'єр, 2022. 400 с.
10. Бабієнко В. В., Мокієнко А. В., Грузевський О.А., Опря Є. В. Гігієна закладів охорони здоров'я : навчальний посібник / В. В. Бабієнко, А. В. Мокієнко, О. А. Грузевський, Є. В. Опря – Одеса: Прес-кур'єр, 2022, 444 с.
11. Павлоцька Л.Ф., Дуденко Н.В., Димитрійович Л.Р. Основи фізіології, гігієни харчування та проблеми безпеки харчових продуктів. Вид-во «Університетська книга».2023. 441 с.

Допоміжна

1. Natural Hygiene Handbook / James M. Lennon; TrueNorth Health Center. 2021. 254 p.
2. Основи екології та профілактична медицина: підручник (ВНЗ I-III р. а.) / Д.А. Ластков, І.В. Сергета, О.В. Швидкий і т.д. 2017.472с.
3. Основи харчування: підручник / М.І. Кручаниця, І.С. Миронюк, Н.В. Розумикова та ін.. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2019. 252 с.
4. Москаленко В. Ф., Яворовський О. П., Ластков Д. О., Гаркавий С. І. Гігієна та екологія в термінах, схемах, таблицях і тестах. Київ : ВСВ «Медицина», 2012. 208 с.
5. Становлення і розвиток гігієнічної науки в Україні: шлях крізь епохи і соціальні потрясіння (друга половина ХІХ – 20-ті р.р. ХХ століття): монографія / Коцур Н.І. Корсунь-Шевченковський, 2011. 726 с.
6. Фізико-хімічні основи процесів очищення води: підручник / М.Д. Гомеля, Т.О. Шаблій, Я.В. Радовенчик. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2019. 256 с.
7. Введення в профілактичну медицину. Методологічні та історичні аспекти / В.В. Бабієнко, А.М. Гринзовський, Ю.М. Ворохта Навчальний посібник. К.: Видавничий дім «Слово», 2012. 232 с.
8. Здоровий спосіб життя. Навчальний посібник / Ольга Ежова. – Київ «Університетська книга», 2017. – 127 с
9. Гігієна та охорона праці медичних працівників [за ред. В.Ф. Москаленка, О.П. Яворовського] К.: «Медицина», 2009. 176 с.
10. Медична та соціальна реабілітація: підручник/В.Б. Самойленко, Н.П. Яковенко, І.А. Петряшев та ін. - 3-тє видання. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво "Медицина" 2023. 359с.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Офіційні веб-ресурси Президента України, Верховної ради України, Міністерства освіти та науки, Міністерства охорони здоров'я та інших центральних органів влади України, освітні портали вищих медичних навчальних закладів України.

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>
2. Верховна Рада України <http://www.rada.gov.ua/>
3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>
4. Міністерство освіти і науки України <http://www.mon.gov.ua/>
5. Міністерство екології та природних ресурсів України <http://www.menr.gov.ua/>
6. Рада національної безпеки і оборони України <http://www.rnbo.gov.ua/>
7. Постійне представництво України при ООН <http://ukraineun.org/>
8. Всесвітня організація охорони здоров'я <http://www.who.int/en/>
9. Centers for diseases control and prevention www.cdc.gov
10. Центр громадського здоров'я МОЗ України <https://phc.org.ua/>

8. ІНШЕ

Корисні посилання:

1. Положення про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у ХНМУ
https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_sex.pdf
2. Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті
https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf
3. Порядок проведення занять з поглибленого вивчення студентами Харківського національного медичного університету окремих дисциплін понад обсяг навчального плану
https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/poriad_pogl-vyv_dyvc.pdf
4. Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами ХНМУ
https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/11/pol_komis_ad.pdf
5. Положення про визнання результатів неформальної освіти в Харківському національному медичному університеті
https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_neform_osv22.pdf
6. ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА:
https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/02/polog_org_incl-suprov.pdf
7. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ:
<https://knmu.edu.ua/akademichna-dobrochesnist/>